

হৈ-রাগী তুনফম ওইরম্বা হৈরোক্তা ওসিদি হৈ মরাং কায়না ফংদ্রে # ২

মোমেন লোকপা মায়মোঙ

চীংশোন কমানা মায়থুস্তুবী

মীলোক্লা পুন্সি ওইরিবী

নঙদি শোঙ্গি

নদোম অটিকপদা।

শিংথাবীনবা শৈৱরোই পীৰুন্সু নঙগীদমক

নদোম হিংজৌ নদোম শিজৌ

নঙবু হেনবা ক্যাসু শোঙ্গি

নীংবা কায়না মঙম চুঙ্গদা।

মাইবা শোক চীংগী নোংপোক্তা

ইঙাংশোক্লা পীরিবসি অৱা পানগী ৱারীনি,

মাতরিবনি নঙগীসু

হৈ শৈগী অৱাংপা লৈতে চাউখাকচৰা

কনানা খঙবিদ্রবসু ১৯৮১ গী শিংবুচদি

পঙ্জাওক্তা তাকপা ওঙ্কগনি।

পান মণিপুৰনা মাদ্ৰম্বা ঙাংশিং ন্যতনা

শৈৱী মথিয়েনঙৱা ভাঙাত খৱা

অহিং অমথকী ৱাৱীদুনা শায়োনঔবসু

হৈৱোক নহাৰী নশাইগোৱা

পাউখোকথিৰা সমৰেদেনদি পাওচুমগনি।

ওইৱমগনি নঙগীদমক

শৈছাওসিদা চাউথিৰা পথারিনা শকথিবদো

’উবিদ্রবা খঙৱা খঙৰুপাী কৱি কাইলৈ”

নংত্ৰগনা নহাশ্চি ইমাৰী তম্পাক ওইথি

তুমখি ইচিক থুৱৰা অহিং কয়া

নাউখোকথি খৌনাখৰবা নপাৱী কয়া

নথানুংদা চেংনা।

নিংথেম পুং, মোংফম, বেপুৱ ভাবী

শৈহৌৱগনি তাকুংদা নীংঙাইল্লা,

মমি শাম্বৰা শিক্ৰুমা তাক্ৰি

শাংত্ৰৱা অদুইঙগী ১৯ ৭৪ বুদি”

শক্তিবু মাদি শোকথিনি চহী বুদিং

ঙাইখিনি শাবী শালৌনা

অবুৱি কিলৱে নঙবুদি মাইথিৰী,

পাক্ৰৱাই নঙনা কৌৱিৱা নচাশিংদুদি

মঙমগী ভোৱৈৱা পুণ্ডৱনি মথোয়দি

তুমগো নহাক মীকপা মোক্ৰুঙ্গানু

পীৱমচে ৱাৱীদি পুপিৱা শৈৱিমথৈ

শিক্ৰুদি পাঙম্ৰোই

শৈথা ভাৱৰা মঙলৈৱাকসিদা।

১৯. ৭. ১৯৯০

যৌবাল দিষ্টিক্তকী মনুং চনবা হৈৱোক খুঙ্গং অসি পুৱাৱিগী তাক্ক কয়াদা শোৰুম থেংলম্বা মফম ওইবগী মথক্তা ওসিসু মীয়ান্না কাউদনা লৈরি। শেমগং শাগংপীৰা ৰাংপনা টুঁৱিজমগী ফজৰবা মফম কয়া অৱেন্দ্ৰদা কাংখ থাং তাদুনা লৈরি। নিংশিংবা যাবা মফমশিং অদুগী মৱক্তা “ইঙাংলোক”, “নিংথেম পুং”, মাইবা লোংপাচি নংত্ৰগা মাইব্ৰোক, পঞ্জাউ, ঈশিংথিংবী, প্ৰভু অচৌবা লাইশঙনচিৰা পনবা য়াই।

চহী তৱেং খুন্তাকপা (১৮১৯–১৮২৫) হায়না খঙনৱিৰা মণিপুৰগী পুৱাৱীদা সনাগী মুকানা ইদুনা লৈহৌৱগদবা লানফম অসি হৈৱোক খুঙ্গংগা য়ান্না নক্ৰবা ৱাৰী লৈথি হায়ৰা তাই। মমা লৈবাক্কীদমক থৱায়না পোছা পীথিৰা, মোৱোক থাদুনা পুন্সি কয়া লাক্ৰুথিৰা, খুবাক য়াইৱিনা ফাওৱেং লেঙদুনা পুথিবগী যৌদোক্তা অৱানা কংলৈপাক খুদুম চনখিৰা কয়া

কাউন্দ্ৰি। অৱাশিংবু তকথোক্ৰবা হোংনবদা মীতৈ লান্গী কয়ানা হনবা লৈতনা খোঙজং চঙশিনিখি। মায়কৈ সলাই খঙদনা মাঙশ্ৰবা মীওই কয়া হৈৰোক্তা চেনশিন্নৱক্ৰুনা লৈথি।

মীতৈ লান্গীশিংনা অৱাশিং তকশিল্লকপা মতমদা হৈৱোক্কী চাংয়া অমদি চিংখক্তা লোংতুনা লৈথি। মীতৈ লান্গীশিংনা হৈৱোক তুৱেলগী ঈশিং থংতুনা চাউৱৰা পল শেমখি। পল অদুনা মৱম ওইৱগা ঈশিংগী ঈপাক শেমখিৰা মফমবু ওঁসি ফাওৰা পঞ্জাউ হায়না মীসৌনৱি। মায়কৈ ও দা মীতৈ লান্গীািংনা ঙাকথিৰা অমদি ঈপাক অদুনা মৱম ওইৱগা চাংলক্তা লোংতুনা লৈখিৰা অৱা লান্গীশিং খম থেংনা ৱাৱম্মী। কুইনা লোংপা ওমদবদগী লফুনা হি শাদুনা থোৱকপদা মীতৈ লান্গীশিংনা লফুগা কোন্না থাংনা মকক

নুপীশিংতগী ওইনা লিংখংলগা মুংত্ৰবা লুপোমঞ্জুৱি গালস এদেদ হায়ক্ৰুলগী হৌজিক ওইৱিৰা কীভম

মকক ককথংলম্মী।

মঙক ককপা, মখৃং তংপা, মখোঙ য়াওনা হকচাংগী কয়াংশিং তোঙন তোঙান্না তাথি। মতমদুদা মীতৈ লান্গী কয়াসু অশোক অপন নংথি। ঈগী ঈচেলগা লোয়ননা শেমখিৰা ঈপাক অদুগী মমীং লৌদুনা “ইঙাংলোক” হায়না খঙনৱিৰা হৈৱোক পাট থ্ৰি অসিদা ওঁসিসু ঘুম ৫০ ৰোমদি খুন্দৱি। লানবুং অদুগী মতাংদা আই এস খুন্দোংবন্না ইৰা পুৱাৱীগী মতমদা হৈৱোক অসি কয়া য়ান্না মৰুওইৰা মফম ওইৱম্বগে হায়বদুদা অসুন্না পল্লি- “অৱা তেঙ্গোল অচৌবা মীতৈ তম্পাক তাৱক্ৰদৌৱে হায়ৰা পাউ ফংলবদা, মীতৈ লান্গী তেঙ্গোলগা হৈৱোক্কী মীয়ামগা খুংশুম্নৱগা অচৌবা পল অমা থিঙ্গংতুনা তুৱেল ঈশিং মৌখংহল্লে। অৱা তেঙ্গোলনা চাংদগী হেক কুমথৱকপদা অচৌবা ঈশিংগী ঈপাক লৈৱম্বা অদ্ উৱবদা চঙৰা ওমদ্রে। কৱম তৌগনি ৱাতানৱক্ৰে। নুমিদাংগী মতমদা অতোঙৰা চিংয়া মানয়াদা ফাওদুনা খুন চশিল্লগা মে থাদুনা খুন চাইখায়সি ৱাৱেপ্ৰৱে। মীতৈ লাঞ্জাবশিংনা উদনবা নুংখিলগী মতম অদু লোক অমগী মনুংদা চঙশিন্দুনা লোংলে। ওসাইদগী উৱক্তা লোংলগা য়েংলিৰা মীতৈ লাঞ্জাবশিংনা তৌৱিৰা পুম্ভমক্ৰু লোয়না উৱে। মথোয়না চংখিন্দুনা মীতৈ লান্গীগী লুচিৰা নিংথেম মচা অদুদা ৱাৱম প্ৰম্মা তন্মুৱে। নিংথেম্মা অঙম অথৌশিংগা তানৱগা য়েক্ৰৰা মায়থীৰা পীনবা লাল্লোং শিল্লকলে। মীতৈ লান্গী খুদিংমক মানা মানা ওম্বা উৰু-উৱাং, নুংদুম্ভাচিৰা অমমম ফুন্সুনা পায়ৱগা অৱা তেঙ্গোলনা লোক্তুনা লৈৱিৰা লোক অদু তল্লা চঙশিল্লে। লাঞ্জিং পুৱেল ওইৱিৰা নিংথেম মচাদুনা মনাক নকপা পুঙ অমগী মথক্তা ফিৰাল পায়দুনা লেগ্লে। নিংথেম্মা ফিৰালক্ৰু হেক হাইবদা মীতৈ লান্গী পুম্ভমক্ৰু অমভা ওইনা মথোয় মথোয়না পায়ৱকপা উতুপ-ৰাতুপ, নুংদুম্ভাচিবু অৱা তেঙ্গোলনা লোংলিৰা লোন্ধ্ৰ অদুদা লংথৱে। অসুন্না তৌবদা অৱা তেঙ্গোলগী অয়ান্না শৱক্তি লোন্ধ্ৰুংদা অদুমক শিৱে। শিহৌদবশিংনা লোক্কী মপান্দা চেছোৱকপদা থাঙনা য়ান্দুনা, তানা থিন্দুনা হাংলে।”যৌদোক অদুদা অৱা তেঙ্গোলনা লোংলম্বা লোক অদু অৱা লান্গীগী ঈতনা তুৱেল ওইনা

খুঙ্গংগী খোল্লাউ : ওকেন্দ্রো খুন্দোংবম

চেছৱকথি হায়দুনা লোক অদুবু ওঁসি ফাওৰা ঈঙাংলোক হায়না খঙনৱি। নিংথেম্মা মথক্তা কাখংলগা ফিৰাল হাইখিৰা পুঙ অদুসু ওঁসিফাওৰা নিংথেমপুঙ হায়না খঙনৱি। নিংথেমপুঙগী হেক মনাকমক্তদা মৈতৈ লান্ মীশিংগা হৈৱোক্কী মীচম মীয়ামগা খুংশুম্নৱগা থোল্মম্মী হায়ৱিৰা পঞ্জাউ অদুগী লেমহৌখাক খৱসু হৌজিক ফাওৰা উৰা ফংলি।

হৈৰোক্তা হৱাওবুং অছম লৈ। হৈৱোক পাট ৱান লাইকোন, হৈৱোক

পাট টু কৈখেল মচা অমদি হৈৱোক পাট থ্ৰি ইঙাংলোক্কী লাইবুংনি। লাইবুং অসিদা নোাংপোক নিংথৌ, য়োং নিংথৌ অমদি ইকোপ নিংথৌবু ইৱাংনৱি। মণিপুৰগী মৰুওইৰা লাইফম ৭ কী মনুংদা অমা ওইৱিৰা “প্ৰভু অচৌবা” গী লাইবুংসু হৈৱোক কৈখেল মচাদা ইৱাংলি। লাইবুং অসি ভৈয়চন্দ্ৰ মহাৰাজনা য়াইৱিপোক কাইন-চাংদগী য়ানখিৰা থৈৰোং পান্ধীগী লেমহৌৰা শৱক্ৰা শাখিবনি থাজনৱি। মণিপুৰগী মীয়ান্না মফমসিদা ইৱাংপা, খুৰুশ্ৰা লাক্ৰৱিৱি।

অপিকপা খুন অসি চািংমী তম্মীগী লিপুন শাগংপদা অচৌবা যৌদাং য়াৱিৰা মফম অমসুনি। চান্দেল দিষ্টিক্তকী মনুং চনবা মচি, থল্মাই, কোনাইতোং, হৈনৌখোঙ, ৱাবচািং, কৰুংখেল, পেঙয়াং, লমলোঙনচিৰা চাংগী ইচিল ইনাওশিংগা চহী কয়া লৈতা খুন্দামিৱবতা নন্তনা চাৱৌ মৌৱৌনবসু য়াওত্ৰে।

চািংমীশিং অসিনা পুথোকপা পোংলমশিং হৈৰোক্তা পুৱক্তুনা লল্লোন ইতিক তৌনৱি। চাংগী মইৱোৱাশিং হৈৱোক্কী স্কুলদা লাইৱিক তম্ৰৱি, অনা লায়েংবগী থবক চখবতা নন্তনা লৌউ-শিংউগী থবক্তা তেংৰাঙ পীনৱি। মচিল মনাওদৌনা হিংমিৱৱিৱি।

পেৱাবোৱা মওংদা লেৰা খুল অসি চাংনা কেইশিনৰা মফমনি। খুল অসিদা মণিপুৱ লেঙাক্ৰু লচাইৰা প্ৰাইমাৱি স্কুল ১২, জুনীয়ৱ হায়স্কুল ২ অমদি হায়স্কুল ২ লৈ। হৈৱোক যুনিয়াৱ হায়স্কুল অমদি হৈৱোক পাট ৱান হায় স্কুল অনীমক কুমজা ২০০৮ গী থাবল চোংফমদা লালহৌবশিংনা নোংমেং কান্ধগী যৌদোক্তা পাখঙ অমা লৈশৰী ২ শিখিবগী যৌদোক্তা হায়স্কুল অমদি হায়ৱ সেকেন্দৱি থাক্তা অপগ্ৰেদ তৌথি। যৌদোক অদুনা মৱম ওইৱগা মণিপুৱ অমদি ইন্দিয়াগী পুৱাৱীদা ইহান হানবা ওইনা লালহৌবগী মাৰোক্তা হৈৱোক খুঞ্জাশিংনা য়ানিংদে হায়না খোল্লাউ লাউথি। লালহৌবশিংনা হৈৱোক্কী মীয়াম থোন্ধ্ৰকপা য়াৱেই থিংখিবগা লোয়ননা লাইশ্ৰম শচিকুমাৱ কৌৰা ৱিমসতা ফাৰ্মাসিষ্ট তৌৰা অমবু নোংমৈনা কাপতুনা হাংথি। মতমদুদা স্পিসিয়েল পুলিস ওফিসাৱ (এস পি

ও) ইহান হান্না লিংখংপগী মথক্তা মণিপুৰগী লৈঙাক ঙাকপদা য়াওৱিৰা ভি দি এফসু হৈৱোক্কী মীয়ামনা তমখিৰা খুন্দোলনি।

মইহে মশীন তম্বুগী লমদা মণিপুৱ গভৰ্ণমেণ্টনা লৌশিনৰীগনি তৌৱম্বা অফৰা স্কুলশিং ওঁসি ফাওৰা লৌশিনৰীৰগী মহুংতা নুপীশিংতগী ওইৰা এদেদ স্কুল অমসু হৈৱোক্কী মীহুং অমদি মণিপুৱ লৈঙাক্ৰু য়েংশিনবিদবদগী পুংমুং মুখংপিপ্ৰে। হৈৰোক্তা লম্নাই হায়ৱ সেকেন্দৱি স্কুল ১০ হেন্না লৈৱে। মথোয়গী মৱক্তা ফাষ্ট ক্লাস পুথোকপা স্কুল কয়াসু য়াওৱি। নুপীশিংবু মইহে মশীনগী মঙাল পীনৰা পান্দয়দা কুমজা ১৯৬৯ দা লিংখংখিৰা লুপোমঞ্জুৱি গাল্‌স হায়স্কুল (গভৰ্ণমেণ্ট এদেদ স্কুলসি হৌগংলকপদা জুনীয়ৱ হায়স্কুল ওইনা লিংখংখিবনি) ওঁসদি মপুং ফানা মুংত্ৰে। স্কুল অসি হৌজিক হৈৱোক্কী মীহুং ওইৱিৰা মিনিষ্টৱ মোইৱাংথেম ওকেন্দ্রোগী মৰেক্কী মীংদা অপোকপা লৈখিদ্রবা ভেটৱান পোলিটিক্স এম ইবোতোম্মীনা লিংখংপীৱম্ভনি।

মসিগীসু মথক্তা কুমজা ১৯৮৬ তা লিংখংখিৰা চািংদোমপোক হায়স্কুল – যৌবাল দিষ্টিক্তকী অফৰা স্কুলগী মনুং চন্না অফৰা মইৱোয় কয়া পুথোকখিবনি। স্কুল অসিসু মণিপুৱ লৈঙাক্ৰু লৌখংকনি হোংনৱল্লবসু মায় পাকখিদে। স্কুলশিং অসিনা মপুং ওইনা শিখৱকখিবগী মৱমদি পোলিটিক্ককী ৱাফম য়াওখিবদগীনি। অতৈ স্কুলদি দোৱেন্দ্ৰো মেমোৱিএল স্কুল, গ্ৰেস একাদেমি, ইষ্টৰ্ন পোপুলৱ স্কুল, এদভাল একাদেমি, ৱোমিও মেমোৱিএল স্কুল, টি এন একাদেমি, ইষ্টৰ্ন মালা ইংলিস স্কুল অমদি চাওবী মেমোৱিএল স্কুল পনৰা য়াই।

মইহে মশীনগী লমদা লৈঙাক্ৰু পুন্ক্ৰি চঙবিদ্রবসু খুঞ্জাশিংগী মৱক্তা বাৰা এতোমিক ৱিছাৰ্‌স সেন্টাৰ (বি এ আৰ সী) দা সাইন্টিষ্ট ওইৰা এল গুনেশ্বৱ, এন অঙাংচা লৈৱে। ইন্দিয়ন পুলিস সাৰ্টিস (আই পি এস) ফংলৰা থোকচোম ৱাধেশ্যাম, ইণ্টৱনেনসনল প্লাষ্টিক সজৱিদা মালেমনা শকখঙলৰা ডা. খুন্দোংবম পালিন (সিজ হোস্পিটাল) য়াওনা পি জি ডোক্তৱ অমদি এম বি বি এস লোয়ৰা মইৱোয় ১৪ ৱোম লৈৱে।

পি জি ডাক্তৱ ওইনা ডা. কে এচ কুৰেৱ, ডা. বুৰোন অমদি এম বি বি এসকী মইৱোৱাশিং অদুদি এম বিক্ৰম, এন জেনিতা, এম দয়ানন্দা, এল অনিলকুমাৱ, এম ৱোকিতা, এম বাবু, এল কিৱন, এস এচ বোৰোয়, টি এচ কৃষ্ণনন্দা, এন কানোননি। মসিগী মথক্তা মেথমেটিস্ক্ৰতা ইন্দিয়াগী গোভ্‌ভ মেন্দলিষ্ট খুন্দাকপম হেৱোজিং, এ আই ঈ ঈ ঈদা ষ্টেটকী টোপৱ ওইখিৰা নিংথৌজম অমৱজিং পনৰা য়াই।

খুল অসিগী হিংনবগী মৰুওইৰা শিনফমদি লৌউ-শিংউৰা, চেকেন্দা চেক শুৰা, হৈৱোক তুৱেলদগী লৈঙেই পেকপা, শো মিল তৌদুনা উ খায়ৰা, উপু-কাংখোল চনৰা য়াওনা য়েন, ওনু য়োকপনচিৰা তৌনৱি। চাওখংপা খুঙ্গং অমনি শিংখাৱিৰা হৈৰোক্তা ৱাটৱ সপ্লাইগী ঈশিং থকপা ফংদৰা চহী ফনা য়াল্লক্ৰে। হৈৱোক পাট টু চািংদোমপোক্তা কুমজা ১৯৮০ দা লিংখংখিৰা ৱাটৱ সপ্লাই চহী ৫ ৱোম মীয়ামদা থক্ৰৰা ঈশিং পীৱল্লগা লেপখিৰা কুইৱে।

হৈৱোক পাট ৱান গাৱৌথেলদা লৈৰা কুমজা ১৯৯৫ দা শঙ্কাখিৰা ৱাটৱ সপ্লাইসু চহী অমৰোম ঈশিং পীৱল্লগা থবক লেপত্ৰে। পাট থ্ৰিগী মীয়ামদি ৱাটৱ সপ্লাইগী ঈশিং অমুক্ত থকপা ফংদ্রি। হৈৱোক তুৱেলগী মপান্দা তৌৰা গুহাদদী থক্ৰা চানৰা ঈশিং শীজিমৱি। হৈৱোক্কা থংননা লৈৱিৰা ৰাংজিংদা হৈৱোক তুৱেলগী ঈশিংবু শীজিন্নৱগা পুথোকপা ৱাটৱ সপ্লাইগী ঈশিং হৈৱোক্ৰু লৈৱগা শীজিমৱি। কয়াদা নোন্ধ্ৰিংত্ৰবা অমদি পুকচেল চাওত্ৰবা হৈৱোক খুঞ্জানো হায়না অকোয়বদা লৈৰা খুনশিংনা হায়নৱি।

হৈৰোক্তা প্ৰাইমাৱি হেলথ কোৱ অমা লৈৱম্বদুসু কুমজা ২০০৯ দা কন্ম্যুানিতি হোল সেন্তৱদা অপগ্ৰেদ তৌথি। হৈৱোক্কী খুঞ্জা লিশিং ২৮ লোম হেনবগী মীওইদা নন্তনা থংনৱিৰা ৰাংজিং, শল্লুংফম, কাইৱেনবীথোক অমদি চান্দেল দিষ্টিক্তকী খুনশিংগী মৰুওইৰা লায়েংশঙ অসি ষ্টাফ মপুং ফানা লৈতবনা কৱিগুস্তা কান্দা ঈৱাং থোকপা য়াওই। হৈৱোক্কী মীয়ান্না মৰী লৈনবশিংদা লায়েংশঙ অসি মপুং ফানা শেমগংপীনৰা আপিল তৌৱক্কি।**☪**

শা-ষণ য়োকপদা চেজনৰা (ৰেকোৰ্দ তৌৰা)

ডাঃ সৱাংথেম জেম্মাৱাণী

ঐথোয়গী লমদমসিদা শেন্দাল লম্মী অমা ওইনা শা-ষণ, য়েন-ঙানু কয়া অমা য়োন্ধ্ৰৱি অদুবু য়োন্ধ্ৰিৰা খুদিংমক মওং মৱিল নাইনা য়োকপা হৌবদগী হৌনা চেজনবগী (ৱেৱেকো তৌবগী) হৈনবাসি কয়া উৰা ফংদে। য়োন্ধ্ৰিৰা খুদিংমক্কী চেজনৰা হায়বদি ৰেকোৰ্দ থন্সুসি য়ান্না মৰুওই। ৰেকোৰ্দ থন্সীৰা হায়বসি য়ান্না লায়ৰা অমদি য়োন্ধ্ৰিৰা খুদিংমক্কী মৰী মখোঙ কয়া অমা ইদুনা থন্সীহৌৱগা মদুদগী পায়খংকদৰা যৌৱাং কয়া অমা পায়খংপা য়াই। ৰেকোৰ্দতা শা-ষণ য়োকপদা পাঙথোক্ৰিৰা থবক যৌৱম খুদিংমক ইশিনৰীৰা, মগী ইকোনোমিক ডিলপমেণ্ট, মপু/ডাক্তৰশিংনা তৌৱিৰা যৌদাং কয়া অমা ইশিনৰা য়াই। ৰেকোদশিংসি শা-ষণ মপুশিংনা নিংথিনা, ফজনা অমদি চুন্না ইৰা মথৌ তাই।

ৰেকোৰ্দ তৌবগী ভঙাইফদৰা :

- ফাৰ্মদুদা য়োন্ধ্ৰিৰা খুদিংমক শেন্দোং লৈৰা ওল্লিৱা হায়বদু খঙদোকপা ওমহল্লি।
- কাউত্ৰৰা হীৱম খুদিংমক অমুক নীংশিংহন্দুনা মখা চখৰা ওমহল্লি।
- ৰেকোৰ্দ য়েংলগা ৱাৱেপ কয়া লৌৰা ওমহন্দুনা ৱাৱেইহিনি অমা পীৰা ওমহল্লি।
- অনৌৰা নংত্ৰগা অতোল্লা মওং অমদা য়োন্ধ্ৰিৰা খুদিংমক্তা চঙলিৰা ময়ামদু ৰেকোদকী মতেংনা কান্নৱিৱৰা কান্দিত্ৰা হায়বদু খঙৰা ওমহল্লি।

- ৰেকোদকী মতেংনা হান্দগী শোথৱল্লবসু মসিদকী হেন্না/ফনা থল্লৰা মওংদা শেন্ধীৰা য়াই।
- ৰেকোদকী কানবশিং**
 - লৌহিৱিৰা শা-ষণ খুদিংমক্কী শক্তাকপা ওমহল্লি।
 - ৰেকোদকী মতেংনা অফৰা শা-ষণ খনবদা অচৌৰা মতেং পাংই।
 - ৰেকোদকী মতেংনা নক্ৰৱা ঈ মৱীগী মচা লৌহন্দৰা ওমহল্লি।
 - ফাৰ্মদুদা লৈৱিৰা অফৰা শা-ষণ খন্দোক্তুনা হেন্না শেন্দোং লৈনৰা হোংনবদা অচৌৰা মতেং পাংই।
 - ফাৰ্ম শেমৱিৰা শিন্মীশিংসু ৰেকোদকী মতেংনা নিংথিনা থবক যৌৱম কয়া পায়খংপা ওমহল্লি।
 - ৰেকোদকী মতেংনা লায়না লায়ওং কয়া খঙদোক্তুনা অমুক হঞ্জিন্না

লাক্তনৰা চেকশিন যৌৱাং কয়া লৌৰা ওমহল্লি।

- অমাঙ অতোঙ কয়া অমসু খঙদোকপা ওমহল্লি।

- শা ষণগী পুথোৱক্ৰিৰা পোথোক কয়া অমা ৰেকোদকী মতুংইন্না মমল তিল্লৱগা য়োনৰা য়াই।

ৰেকোদকী মখল :

মৰুওইনা ৰেকোৰ্দ মখল খৱা : (ক) শক তাকপগী ৰেকোৰ্দ : কৱিগুস্তদা শা ষণশিং মশীং য়ামদনা থন্না ওইৱগদি শক তাকপগী ৰেকোৰ্দ থমদ্রগসু য়াই। য়াল্লগদি লায়না খঙৰা ওল্লৰা শা-ষণ খুদিংমক টাটু তৌৰা, মৈ ইকপা য়োংনা হকচাংদা নন্ধীৰা, মনাদা নম্বৱ নম্বা নংত্ৰগা কাচিকোৱং শেমদুদা ককপা, মনাদা নম্বৱ য়াওৰা থেংপা, মমৈদা মশক খঙৰা থেংপা অসিনচিংৰা কয়া অসি তৌৰা য়াই। মসিদসু নন্তনা মঙক্তা তোঙান তোঙানৰা মচুগী যৌৱি থৰা নংত্ৰগা মশাদা কোক্তৰা মুচ কয়া শঙৰা অসিনসু শক তাকপগী ৰেকোৰ্দ ওইৰা য়াই।

(খ) মচা লৌবগী ৰেকোৰ্দ : মসিগী ৰেকোদসি য়ান্না মৰুওই। মসিনা মচা লৌত্ৰৰা পুথোৱক্কদৰা পোথোক ময়াম অমা খঙৰা ওমহল্লি। ষণবুশিংনা চহী অমদা মচা অমা পোকপা হায়না পানৱি। ওল্লা চহী অমদা মচা অনীৱক পোকপা হায়না পান্নৱি। কৱিগুস্তদা মচা লৌবগী ৰেকোৰ্দ ময়াম অমা থল্লগদি লৌত্ৰিৰা শা-ষণদুদা থোন্ধ্ৰিক্ৰিৰা অশোয় অভম ময়াম অমা মতম চানা লায়েংবা ওমহল্লি। ৰেকোৰ্দ অসিদা হিট লাকপগী মতম, মচা লৌবগী মতম, কৱিগুস্তদা মচা কায়ৱকপা, মসিদা তৌবিহৌৰা চেকশিন যৌৱাংশিং, ময়াম অমা ৰেকোদকী মতুং ইন্না খঙদোকপীহৌৱগা তুং কোয়না থমহৌৰা য়াবা য়াদৰা ময়াম অমা খন্দোকহৌৰা ওমহল্লি। অসিগুস্তা ব্ৰিদিংগী ৰেকোদসিদা লৈৱিৰা শা-ষণদুগী মমা মপা, মপু মবেনগী মৱমদা ইশিনবীহৌৰা মচা লৌখিবগী, পোকখিবগী, চহী কয়া শুৱদা অহানৰা চাবোক ওইখিৰা, থংননা পোকপা চাবোক অনী মতম অমদি পোন্ধ্ৰিৰা মচাদুগী মৱমদা হায়বদি পোকপগী মওং মতৌ, মচাদুদগী অৰুশ্ৰা অসিনচিংৰা ময়ামসি ৰেকোৰ্দ ওইনা থন্সীৰা য়াই।

(গ) পোথোক পুথোকপগী ৰেকোৰ্দ : শা-ষণ, য়েন কয়া লৌহিদুনা ফংলক্ৰিৰা পোথোকশিংসি ৰেকোৰ্দ তৌশিনবীদুনা নোংমগী নংত্ৰগা

হাপ্তাদুগী নংত্ৰগা মতম খৱদুগী অমাং অতোং খঙদোকপদা ওমহল্লি। মসিদসু নন্তনা শা-ষণদুনা পুথোক্ৰিৰা পোথোকশিংদু য়েংলগা তুং কোয়না থন্সদা কান্নৱিৰা কান্দিত্ৰৰা হায়বদু খঙদোকপা ওমহল্লি।

মচিঞ্জাক পীজবগী ৰেকোৰ্দ :

মচিঞ্জাক্কী ৰেকোৰ্দতগী ঐথোয়না শা-ষণদা পীজৱিৰা মচিঞ্জাক্তুগী মখল কয়া য়ান্না পীজখিৰা অমদি মচিঞ্জাক্কী কালিটিগী মৱমদা খঙৰা ওম্মী। অসিগুস্তৱা ৰেকোৰ্দশিংদগী ঐথোয়না নোংমদা চহী খেন্‌